

valdkonnas; edendada ettevõtete sotsiaalset vastutust uue Aafrikale suunatud strateegia raames; jälgida asjaomaseid rahvusvahelisi algatusi (ÜRO eriesindaja tööd, ISO suunised, Kimberley protsessi sertifitseerimissüsteem). Sellised toetuse viisid on eriti olulised seetõttu, et mõnes riigis võib see olla esimene samm tõhusa sotsiaalõiguse arengu suunas.

Brüssel, 14. detsember 2006.

2.3.9.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et atraktiivse investeerimiskliima loomiseks rajatud vabatsoonid ei tohiks mingil juhul toimida väljaspool siseriikliku õigusega fikseeritud piire. Tõsiasi, et kõnealustes vabatsoonides järgitakse ettevõtete sotsiaalse vastutuse põhimõtet, ei saa asendada ILO põhikonventsioonide rakendamist.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid”

(2006/C 325/15)

21. aprillil 2006 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses: “Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. novembril 2006. Raportöör oli pr HEINISCH.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 431. istungjärgul 13.—14. detsembril 2006 (14. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 105 komitee liiget, vastu hääletas 4 liiget, erapooletuks jäi 5 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Käesolev täiendav arvamus tugineb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 16. märtsil 2006 vastuvõetud arvamuses “Naistevastane koduvägivald” esitatud määratlustele ja analüüsidele. Nimetatud arvamuses käsitleti eranditult meestepoolset vägivalda naiste vastu paarisuhetes⁽¹⁾. Käesolevas arvamuses käsitletakse samuti vaid ühte perevägivalla valdkonda, nimelt partneri vastu suunatud vägivalla mõju lastele, kes on selle vägivalla tunnistajaks. Arvamuses ei käsitleta laste vastu suunatud otsest vägivalda perekonnas, mida kasutavad väga sageli ka naised, st emad. Kuigi üleskasvamine kokkupuutes kehalise ja vaimse vägivallaga jätab lastele sügavad haavad, ei pöörata lastele kui koduvägivalla kaudsetele ohvritele endiselt piisavalt tähelepanu. Olukord ei saa sellisena jätkuda ka laste õigustest lähtudes — eelkõige õigusest ilma vägivallata kasvatusel, nagu ka õigusest hoolitsusele ja kaitsele.

1.2 Seetõttu palub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tungivalt Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikidel pühenduda naistevastase koduvägivalla ja laste kui koduvägivalla kaudsete ohvrite teemale.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariikidele ja komisjonile.

1.3 4.–5. aprillil 2006 Monacos toimunud konverentsil anti stardipauk Euroopa Nõukogu kolmeaastasele (2008–2008)

⁽¹⁾ EMSK 16. märtsi 2006. aasta omaalgatuslik arvamus teemal “Naistevastane koduvägivald”, raportöör pr HEINISCH (ELT C 110, 9.5.2006, lk 8–94), punktid 2.3.4 ja 2.3.5.
URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:110:0089:0094:ET:PDF>

programmile “Luua Euroopa laste jaoks ja lastega” (*Building a Europe for and with Children*). Lisaks laste õiguste kaitse tähtsuse rõhutamisele tegeleb kõnealune programm ka valdkonnaga “Laste kaitsmine vägivalla eest”. Pööramiseks veelgi enam tähelepanu kõnealusele olulisele ettevõtmisele, seda ka ja eelkõige meedias, teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku ühistegevuseks — koostöös Euroopa Nõukogu, Euroopa Parlamendi, Regioonide Komitee, ja UNICEFig.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Nõukogule, Euroopa Parlamendile, Regioonide Komiteele ja UNICEFile.

1.4 Peamine vastutus koduvägivalla vastu võitlemise eest lasub liikmesriikidel. Tulenevalt laste õiguste olulisusest ja riiklike vastavasisuliste reaktsioonide erisusest peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee siiski vajalikuks üle-euroopalist strateegiat.

Üle-euroopalise strateegia aluseks peab olema tervet Euroopa Liitu hõlmava esimese uurimuse korraldamine, milles uuritaks, kui paljud lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivallaga ja millised on selle tagajärjed, samuti kaudselt kõnealuse vägivalla ohvriks langenud lastele pakutavaid kaitse ja toetuse võimalusi ja meetmeid.

Eeltoodud märkused on suunatud Euroopa Komisjonile ning õigus-, vabadus- ja turvalisusküsimuste peadirektoraadile.

1.5 Lastevastase koduvägivalla vastu on võimalik mõjusalt võidelda vaid asjaomasel riiklikul tasandil. Seepärast peaks iga liikmesriik koduvägivalla vastu võitlemise vastava riikliku tegevuskava arendamisel ja rakendamisel kaasama sellesse sõnaselgelt ka teema "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid". Seejuures tuleb eriti silmas pida järgmist:

- statistilised andmed selle kohta, kui paljud lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivallaga ja millised on selle tagajärjed;
- statistilised andmed sellise vägivalla kaudseks ohvriks langenud laste kaitse ja toetuse võimaluste ja meetmete kohta;
- tuleb tagada, et koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud lapsi käsitletaks kui eraldiseisvat rühma, kelle jaoks on vaja välja arendada spetsiifilised toetusmeetmed;
- kõikide meetmete sidumine ja koostöö kõigis tegevusvaldkondades, eelkõige aga ühelt poolt naiste varjupaikade ja naistenõuandlate ning teiselt poolt noorsooametite, perekonakohtute, lastekaitsekeskuste ja perenõuandlate vahel;
- koduvägivalla dünaamikaga arvestamine külastus- ja hooldusõiguse andmisel;
- erilise tähelepanu pööramine väärkoheldud naissoost siserändajate laste olukorrale;
- välja- ja täiendõppe tagamine kõigi antud teemaga tegelevate elukutsete esindajatele ja kõigis valdkondades — nagu laste- ja noorsooabi, nõuande- ja kaitseasutused, toetuspunktid, kool, lasteaiad ja vaba aja veetmise asutused, tervishoiusüsteem, politsei ja justiitsasutused — kelle ülesanne on tunda ära laste heaolu ohustamine koduvägivallajuhtudel ja kannatanuid mõjusalt abistada;
- spetsiifiliste ennetusmeetmete arendamine ja rakendamine teemal "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid";
- teadlikkuse tõstmise kampaaniate korraldamine lastevastase vägivalla võimalikele vahetutele tunnistajatele (naabrid, vanemad, tuttavad või sugulased), eesmärgiga tõrjuda nende inimeste passiivset käitumist laste väärkohtlemise suhtes;
- kontaktisikute süsteemi loomine lastele ning riiklike ja eraasutuste poolse toetuse pakkumine paljudes riikides juba toimiva laste ombudsmani eeskujul⁽²⁾;
- riiklike tegevuskavasid ja neis sisalduvaid meetmeid ja ideid tuleks tutvustada teavituskampaaniate raames.

Eeltoodud märkused on suunatud liikmesriikidele.

2. Põhjendus

2.1 Milleks on vaja täiendavat arvamust?

2.1.1 Käesolev täiendav arvamus tugineb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 16. märtsil 2006 vastuvõetud arvamuses

⁽²⁾ European Network of Ombudspersons for Children (ENOC): <http://www.ombudsnet.org/>

"Naistevastane koduvägivald" esitatud määratluste ja analüüsidele. Nimetatud arvamuses käsitleti eranditult meestepoolset vägivalda naiste vastu paarisuhetes. Käesolevas arvamuses käsitletakse samuti vaid ühte perevägivalla valdkonda, nimelt partneri vastu suunatud vägivalla mõju lastele, kes on selle vägivalla tunnistajaks. Arvamuses ei käsitleta laste vastu suunatud otsest ja vahetut vägivalda perekonnas, mida kasutavad väga sageli ka naised — emad. Paljude Euroopa riikide kogemustest nähtub, et vähemalt pooltel kõigist koduvägivalla juhtumitest on lapsed vahetus läheduses ning et umbes kolm neljandikku naiste varjupaikadesse saabuvatest naistest tulevad koos lastega⁽³⁾. Kogemuste ja statistiliste andmete põhjal on samuti üheselt selge, et isadepoolne vägivald emade vastu kahjustab alati lapsi, seda isegi juhul, kui koduvägivald ei ole otseselt ja vahetult suunatud laste vastu. Sellest hoolimata pööratakse koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud laste küsimusele jätkuvalt liialt vähe tähelepanu ning lastest koduvägivalla ohvrid ei saa piisavalt vajalikku tähelepanu, abi ja tuge. Käesoleva arvamuse eesmärk on nimetatud olukorda muuta, võttes vaatluse alla lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid ning kirjeldades nende erilist olukorda. Samuti tuuakse välja probleemid ja esitatakse soovitusi laste olukorra ja õiguste parandamiseks.

2.2 Lastevastane vägivald koduvägivalla kontekstis

2.2.1 Laste vastu suunatud vägivalda võib kohata peamiselt sotsiaalses lähimbruskonnas, eelkõige perekonnas. Siin võivad lapsed kõige tõenäolisemalt osutada vägivalla ohvriks ja tunnistajaks — täiskasvanutepoolse vägivalla ohvriks, täiskasvanute vahelise vägivalla tunnistajaks.

2.2.2 Kui otsest laste vastu suunatud vägivalda perekonnas või siis perekonna sotsiaalses lähimbruskonnas — kehalist, seksuaalset ja hingelist väärkohtlemist ning hooletusse jätmist — on juba mitmeid aastaid Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandil tunnustatud kui probleemi, hinnatud kui laste õiguste kõige rängemat rikkumist ja sellest on tehtud vastavaid järeldusi, pidades silmas kõnealuse vägivalla takistamist ja jälitamist, siis lastele kui koduvägivalla kaudsetele ohvritele ei pöörata endiselt piisavalt tähelepanu⁽⁴⁾.

2.2.3 Koduvägivalla all mõistetakse vägivalda partneri vastu, st vaimset või füüsilist (k.a seksuaalset) vägivalda abielu- või vabaabielusuhetes⁽⁵⁾. Reeglina pannakse see toime meeste poolt naiste vastu. Suur osa ohvriks langenud naistest on emad. Kui partnerid kasutavad nende naiste suhtes vägivalda, on enamustel juhtudest lapsed kas vahetus läheduses või siis kuuldekaugusel⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Vastavasisulisil viiteid võib leida B. Kavemanni ja U. Kreysiggi väljaantud raamatus "Handbuch Kinder und häusliche Gewalt" (Laste ja koduvägivalla käsiraamat), Wiesbaden 2006.

⁽⁴⁾ Head näited on selles osas arvukad DAPHNE programmi raames toetust leidnud ja tulevikus toetatavad projektid. Päevakajaline ülevaade Euroopa Nõukogu tegevusest laste õiguste edendamisel kaitseks igat liiki vägivalla eest annab UNICEFi Innocenti Research Centre poolt 2005. aastal avaldatud aruanne "Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence".

⁽⁵⁾ Määratluse, ulatuse, põhjuste ja mõjude osas vt EMSK arvamust teemal "Naistevastane koduvägivald" (joonealune märkus 1).

⁽⁶⁾ A. Mullender/R. Morley, "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda". London, 1994.

2.2.4 Ema vastu suunatud vägivald on üks lapsevastase vägivalla liike. Koduvägivalla tunnistajateks olevad lapsed, kes saavad sellest osa ja peavad pealt vaatama seda, kuidas isa, kasuisa või ema elukaaslane lööb ja väärkohtleb ema, on alati ka psüühilise vägivalla ohvrid. Ka siis, kui koduvägivald ei ole otseselt lapse vastu suunatud vägivald, kahjustab ema vastu suunatud vägivald alati lapsi (⁷).

2.2.5 Lisaks on paljude teaduslike uurimuste käigus tõestatud, et naistevastane koduvägivald ja laste väärkohtlemine esinevad tihti ühtedes ja samades perekondades (⁸). Mehed, kes väärkohtlevad oma partnereid, kasutavad tihti vägivalda ka laste vastu. Väärkohtlemise all kannatavad naised võivad samuti mõnikord väärkohelda oma lapsi, sest nad elavad keskkonnas, kus vägivald on muutunud rutiiniks.

2.2.6 Eeltoodule lisandub see, et väärkoheldud naised on tihti nii masendunud, et nad ei ole võimelised oma laste eest piisavalt hoolt kandma. Kui naine puutub pikka aega kokku partneripoolse väärkohtlemisega, siis võtab see paljudelt naistelt võimale midagi laste kaitseks ette võtta.

2.2.7 Koduvägivald ei kujuta endast niisiis mitte üksnes naiste elu ohtu seadmist ja kahjustamist, vaid ka laste heaolu rikkumist ja ohustamist.

2.3 Koduvägivalla mõju lastele

2.3.1 Üleskasvamine keskkonnas, mida iseloomustavad kehaline ja vaimne vägivald, võib jätta lastele raskeid tagajärgi. Lapsed, isegi väikesed lapsed, tunnevad end isa, kasuisa või ema elukaaslase vägivalla ja ema jõuetusega silmitsi olles väga abitult ja saatuse hoolets jäetuna, ent osaliselt tunnevad nad end ka toimuvas süüdlasena. Tihti arvavad nad, et on ise vägivallas süüdi. Ka võivad nad püüda sekkuda ja emasid kaitsta ning langevad seejuures ise väärkohtlemise ohvriks.

2.3.2 Kõnealust temaatikat on käsitletud erinevad uurimused, seda eriti anglo-ameerika kultuuriruumis (⁹). Kuigi tagajärjed on igale üksikule lapsele erinevad ja mitte kõigil lastel ei kujune vägivalla tulemusena välja käitumise iseärasusi, ning ei ole piisavalt empiirilisel tõestatud kriteeriume, otsustamaks selle üle, kui suur on risk üksikjuhtumi puhul, võib siiski täheldada selgeid seoseid.

2.3.3 Rõhuvate faktoritena tuleb nimetada eelkõige järgmisi aspekte: elu ähvardavas õhkkonnas, uute vägivallategude ennustamatus, hirm ema pärast, abituse kogemine vastavates olukor-

dades, isoleerituse tunne seoses väljastpoolt tulevate isikute suhtes tihti kehtestatud vaikimise käsuga, lojaalsuskonfliktid vanemate suhtes, vanema ja laste suhte kahjustamine.

2.3.4 Selle tulemusena võivad lastel tekkida tõsised probleemid ja käitumishäired: psühhosomaatilised sümptomid ja vaimsed häired, nagu näiteks madal enesehinnang, rahutus, magamishäired, õpiraskused, kartlikkus ja agressiivsus kuni enesetapumõtteni välja.

2.3.5 Kui mehed ei väärkohtle mitte üksnes oma partnerit, vaid ka lapsi, siis võivad häiritud arengule ja vaimsetele iseärasustele viitavad vastavad sümptomid olla veelgi raskekujulisemad.

2.3.6 Üleskasvamine kokkupuutes koduvägivallaga võib mõjutada ka laste suhtumist vägivalla ja nende vägivallast käitumist. Vanemate käitumist jälgides või ise vägivallaga kokku puutudes võivad lapsed võtta üle täiskasvanute probleemse käitumismalli. Nn "vägivalla ringlus" võib viia selleni, et poisid võtavad omaks vägivallatseja rolli ja tüdrukud ohvrirolli ning muutuvad täiskasvanutena ise koduvägivalla toimepanijateks või ohvriteks.

2.3.7 Eriti rängalt mõjub lastele see, kui nad on pidanud pealt nägema, kui nende ema on oma partneri poolt tapetud.

2.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee analüüs ja ettepanekud

2.4.1 Kui lapsed kasvavad üles kokkupuutes koduvägivallaga, mõjutab see neid alati — kas siis otseselt või kaudselt. Nad seisavad silmitsi arvukate rõhuvate faktoritega, mis võivad avaldada nende heaolule ja käitumisele märkimisväärset ja pikaajalist mõju.

2.4.2 Selliste mõjude olulisust on pikka aega alahinnatud. Vaatamata viimastel aastatel kõnealuse probleemi üle alustatud aruteludele, pööratakse lastele kui koduvägivalla ohvritele endiselt liialt vähe tähelepanu.

2.4.3 Sellist olukorda ei tohi enam taluda ka laste õigustest lähtuvalt — õigusest elule ilma vägivallata, eelkõige õigusest vägivallatule kasvatussele, nagu ka hoolitsusele ja kaitsele (¹⁰).

2.4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud on suunatud eelkõige järgmistele valdkondadele:

2.4.5 Statistika laste olukorra kohta, kes puutuvad Euroopa Liidu liikmesriikides kokku koduvägivallaga

(⁷) E. Peled e.a. (eds.), "Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women", Thousand Oaks, CA, 1995.

(⁸) A. Mullender/R. Morley, "Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda". London, 1994.

(⁹) Paljude nende uurimuste kohta on kokkuvõttev ja hinnangut andev võrdlus väljaandes Jeffrey L. Edleson: "Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law?", <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>.

(¹⁰) Vastavalt ÜRO laste õiguste konventsioonile, mis võeti ÜRO peassambleel vastu 1989. aastal ja on nüüdseks (kahe erandiga) ratifitseeritud üle maailma kõigis riikides. Laste õiguste olukorra kohta Euroopa Liidu tasandil avaldati 2006. aasta juulis komisjoni teatis (KOM(2006) 367 lõplik). EMSK 12.—13. detsembri 2006. aasta arvamus teemal "Komisjoni teatis: Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine", raportöör: pr VAN TURNHOUT.

2.4.5.1 Kas ja millisel määral nähakse koduvägivallaga kokkupuutuvate laste olukorda Euroopa Liidu liikmesriikides kui probleemi ning kas ja millisel määral on see viinud sekkumismeetmete ja ennetustegevuseni — see on vägagi erinev ⁽¹¹⁾. Kõnealust olukorda Euroopa Liidu tasandil on kirjeldatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses “Naistevastane koduvägivald” ⁽¹²⁾.

2.4.5.2 Euroopa Ühenduse siseselt toimuva erialase ja poliitilise arutelu seisukohalt oleks oluline omada täpsemaid ja päevakajalisemaid teadmisi selle kohta, kuidas suhtub koduvägivalla fenomeni ühiskond, samuti teadmisi laste kaitsmise ja toetamisega seotud seaduslike aluste ja lähenemisviiside ning sekkumiste ja ennetustegevuse kohta.

2.4.6 Uurimisprojektid lastevastase koduvägivalla liigi, ulatuse ja mõjude kohta

2.4.6.1 Uurimisvaldkonna “Lapsed kokkupuutes koduvägivallaga” näol on suuremas osas Euroopa Liidu liikmesriikides tegu *terra incognitaga* ⁽¹³⁾. Koduvägivalla tingimustes kasvanud laste olukorra kohta on olemas vaid üksikud uurimused. Samuti on praktiliselt uurimata abi ja toetuse kättesaadavuse võimalused ning selle ees seisvad tõkked.

2.4.6.2 Kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides tuleks koguda andmeid ja viia läbi uurimisprojektid, mis käsitlevad lapsi kokkupuutes koduvägivallaga. Selleks, et tagada meetodite ja tulemuste võrreldavus, oleks mõttekas ja vajalik tegutseda kooskõlastatult ⁽¹⁴⁾.

2.4.7 Laste kui koduvägivalla kaudsete ohvrite toetamise edendamine

2.4.7.1 Kui koduvägivalla ohvriks langenud naiste kaitse- ja toetusmeetmed on viimastel aastatel tunduvalt paranenud, ei ole seni praktiliselt olemas meetmeid nende naiste laste toetamiseks.

2.4.7.2 Nende laste tõhusaks toetamiseks on oluline teha vahet kaudsetel vägivallakogemustel tunnistajatena ning vanematepoolsest laste väärkohtlemisest ja laste kuritarvitamisest tulene-

⁽¹¹⁾ Seda tõendavad Iirimaa, Suurbritannias, Taanis, Rootsis ja Saksamaal olemasolevad aruanded ja teave. Hea ülevaate Saksamaal ja mõningates teistes liikmesriikides valitsevast päevakajalisest olukorrast annab Barbara Kavemann ja Ulrike Kreyssigi välja antud raamat “Handbuch Kinder und häusliche Gewalt” (Laste ja koduvägivalla käsiraamat), Wiesbaden 2006.

⁽¹²⁾ EMSK arvamus teemal “Naistevastane koduvägivald”, punkt 2.3.2. (joonealune märkus 1).

⁽¹³⁾ Isegi hiljuti (2006. aasta veebruaris) avaldatud aruandes “State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights” ei käsitleta kõnealust probleematikat peatükis “Violence against children and youth” ([http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrvi.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf)).

⁽¹⁴⁾ Kas DAPHNE programmi raames või rajades Euroopa Liidu uurimisvõrgustiku “Co-ordination Action on Human Rights Violations (CAHRV)”, mis peaks ühendama igat liiki isikutevahelist vägivalda uuriva tegevuse suhestatuna sugude ja põlvkondade vahelise suhtega ning mida rahastatakse Euroopa Komisjoni kuuenda raamprogrammi vahenditest (www.cahrvi.uni-osnabrueck.de).

vatel otsestel vägivallakogemustel. Isegi kui tihti on tegu kattuvate nähtustega, tuleb koduvägivalla kaudseks ohvriks langenud lapsi käsitleda kui “eraldiseisvaid” ohvreid, kelle jaoks tuleb välja töötada spetsiifilised toetusmeetmed.

2.4.7.3 Koduvägivalla juhtudel ei ole ei väärkohtlev mees ega väärkoheldud naine võimelised laste olukorda piisavalt jälgima. Seepärast vajavad lapsed eraldiseisvat nõustamist ning riiklike ja eraastutuste poolset toetust. Selle kohta võib tuua näiteid Rootsis kehtivast korrast: Rootsi lastel ja kuni 18-aastastel noorukitel on eraldi ombudsman (*Barnombudsmannen*), kes on muuhulgas korrapäraselt kontaktis laste ja noorukitega, et olla kursis nende seisukohtadega ⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 Paljudel juhtudel on naabrid, vanemate tuttavad või sugulased lastevastase vägivalla tunnistajad. Nende aktiivne käitumine võimaldaks ära hoida mitmeid tragöödiaid. Tegelikuses üritavad nad aga väga harva väärkoheldud last aidata. Kõnealuse ükskõiksuse tõrjumine eeldab järjekindlust ja asjaomaseid teabekampaaniaid, mis tekitaksid vägivalla võimalikes tunnistajates ka positiivseid tundeid.

2.4.8 Lastekaitse ja naistekaitse vahelise koostöö parandamine

2.4.8.1 Naiste ja nende laste kaitsmine koduvägivalla eest näivad olevat teineteisega väga lähedalt seotud. Reaalsuses aga eksisteerivad naiste kaitse ja toetamise ning laste kaitse ja toetamise vahel olulised huvide konfliktid.

2.4.8.2 Tihti valitseb ühelt poolt naiste varjupaikade ja naisteenõuandlate ning teiselt poolt lastekaitseasutuste ja noorsooametite vahel umbusalduslik distants.

2.4.8.3 Empiirilised tulemused viitavad aga üheselt koostöö vajalikkusele: kui emade ähvardamine ja väärkohtlemine jäetakse tähelepanuta, siis võivad langetatud otsused külastus- ja hooldusõiguse kohta sundida naisi ka pärast lahutust ikka ja jälle vägivaldse partneriga suhtlema ning see võib viia naiste ja laste ohustamise ja vigastamiseni ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Vaata ka praeguse ombudsmani kõnet “Corporal Punishment of Children”, milles käsitletakse ka nende laste olukorda, kes on olnud koduvägivalla tunnistajateks (saadaval üksnes inglise keeles). ([http://www.bo.se/files/in %20english, %20publikationer, %20pdf/corporal %20punishment %20of %20children060501.pdf](http://www.bo.se/files/in%20english,%20publikationer,%20pdf/corporal%20punishment%20of%20children060501.pdf)) Vahepeal on samalaadne organ loodud ka teistes liikmesriikides, vt laste küsimustega tegelevate ombudsmanide Euroopa võrgustik (European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) <http://www.ombudsnetwork.org>).

⁽¹⁶⁾ Samal teemal: M. Hester/I. Radford, “Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark”, Bristol, 1994. 70 % naistest, kes olid laste isaga kontaktis langesid külastuste käigus või lapse üleandmisel taas väärkohtlemise ja/või ähvarduste ohvriks, seda ka enam kui aasta pärast lahutust; külastuste ajal väärkoheldi 55 % lastest.

2.4.8.4 Tulevaste strateegiate ja reeglite eesmärk peab olema hea koostöö üles ehitamine ühelt poolt naiste varjupaikade ja naistenõuandlate ning teiselt poolt noorsooametite, perekonna-kohtute, lastekaitse keskuste ja perenõuandlate vahel.

2.4.9 Suurem arvestamine koduvägivalla dünaamikaga külastus- ja hooldusõiguse andmisel

2.4.9.1 Euroopa Liidu liikmesriikide vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevad seadused lähtuvad tihti ettekujutusest ühiselt koostööd tegevatest vanematest ning ema ja isa ühisest vastutusest laste eest pärast lahutust ning selle ettekujutusega kooskõlas olevast lapse õigusest suhelda mõlema vanemaga.

2.4.9.2 Koduvägivalla puhul, kus vägivaldne vanem rikub pika aja jooksul pidevalt oma partneri ja lapse õigusi ning põhjustab neile kehalisi vigastusi ja hingelisi kannatusi, puuduvad aga eeldused, mis nõuaksid lähtumist sellisest, mõlemale vanemale suunatud vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevatest seadustest. Eesmärk on nimelt vastutav ja austav partnerlus ning sellega seotud võime eristada partnerite tasandil eksisteerivaid probleeme vanemate tasandi probleemidest.

2.4.9.3 Vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevates menetlustes tuleb seetõttu senisest enam arvestada koduvägivallale tüüpiliste ohtlike aspektidega, eelkõige suure tõenäosusega, et vägivaldsemise oht ei kao koos lahutusega. Naiste ja laste kaitse ja turvalisus peavad olema otsuse tegemisel olulised aspektid.

2.4.9.4 Kui on vaja kaaluda selliste õigushüvede nagu naiste kaitse ja toetamise, laste kaitse ja heaolu ning meeste õiguste vahel, tuleb kaitse vägivalla eest alati asetada kõrgemale külastusõigusest.

2.4.10 Erinõuded: väärkohtlemise ohvriks langenud naissoost sisseerandajate lapsed

2.4.10.1 Osa koduvägivalla juhtumeid on seotud sisseerandajate naiste ja lastega, kes on teistega võrreldes ohustatumas olukorras, kuna nad on perekonnaliikmetest lahutatud ja elavad

väljaspool tuttavat sotsiaalset keskkonda, kus vägivalda ei sallitaks. Ohtu suurendab ka see, et nad viibivad riigis ebaseaduslikult, nende keeleoskus on piiratud ja elamistingimused nende sotsiaalses keskkonnas on rasked.

2.4.10.2 Koduvägivalla esineb küll kõikides riikides ja kultuurides ning kõigil sotsiaalsetel tasanditel, kuid naised ja lapsed on eriti ohustatud neis ühiskondades ja kultuurides, kus sooline võrdõiguslikkus toimib vaid piiratud ulatuses, soorollid on väga rangelt välja kujunenud ning valitsevad kultuurinormid, mis toetavad meeste õigusi naiste suhtes.

2.4.10.3 Tegutsemisvõimalusi piirab konkreetselt õiguslik olukord, seda olenevalt riigis viibimise staatusest. See kehtib eelkõige ebaseaduslikult riigis viibivate naissoost sisseerandajate ja nende laste suhtes.

2.4.10.4 Seega tuleb kõikide sekkumiste, abi- ja toetusvõimaluste puhul eriti tähelepanelikult silmas pidada sisseerandajate ja nende laste olukorda. Lisaks tuleb koostöös sotsiaalsete osalejate ja organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioonidega korraldada spetsiaalseid kampaaniaid kõnealuste elanikkonnarühmade turvalisuse parandamiseks ning asjaomase teabe levitamiseks.

2.4.11 Välja- ja täiendõppe parandamine koduvägivallaga tegelevate elukutsete puhul

2.4.11.1 Laste huvidega arvestamine nõuab suurt professionaalsust kõigilt antud teemaga tegelevate elukutsete esindajatelt ja kõigis valdkondades, sh laste- ja noorsooabi, nõuande- ja kaitseasutused, toetuspunktid, kool, lasteaiad ja vaba aja veetmise asutused, tervishoiusüsteem, politsei ja justiitsasutused.

2.4.12 Koduvägivalla ennetamise tähtsuse rõhutamine

2.4.12.1 Kõik naistevastase koduvägivalla takistamise kontseptsioonid ja meetmed mõjutavad vastavalt ka koduvägivallaga kokku puutuvate laste olukorda (¹⁷).

2.4.12.2 Lisaks tuleb rakendada erilisi ennetusmeetmeid teemal "Lapsed kui koduvägivalla kaudsed ohvrid". Nende hulka kuuluvad teabematerjalid kõigis tegevusvaldkondades tegutsevatele kaastöötajatele.

Brüssel, 14. detsember 2006.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

(¹⁷) Vt EMSK aramus teemal "Naistevastane koduvägivald".